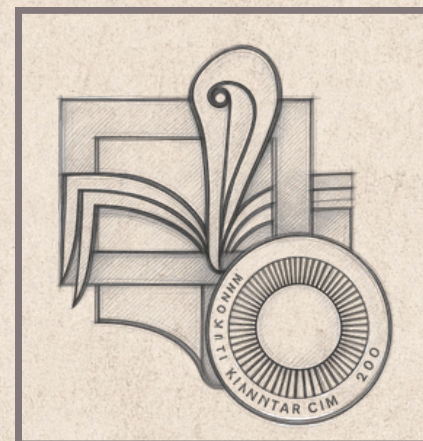

GDL MA

I. ÉVFOLYAM 1. SZÁM * GO:CULTURCREW * 2026. ÁPR. 18.

“GYURKA, JEGYEZD MEG: MINDENBEN VAN MINDEN. AZ A KÉRDÉS, HOGY KI TUDJUK-E MUTATNI.”

RÖVID INTERJÚ PROF. DR. HELTAI GYÖRGGYEL

-Mióta él itt Gödöllőn?

-74 éve. A 80-ból 74-et itt töltöttem. Az elején Nagyszalontán másfél év, Kaposvár négy év, aztán Gödöllő.

-Miért a kémia területét választotta?

-Pedagógus családból származom, édesapám történelem és latin szakos tanár volt. Legidősebb testvérem, Miklós – aki később a Gödöllői Török Ignác Gimnázium igazgatója lett – szintén történelem-latin szakos tanár volt. Mi pedagógus család vagyunk és nekünk örökségünk az iskola, ez nem is volt kérdés. A kérdés az volt, hogy kiből mi lesz. A nyolc testvér mindegyike szerzett tanári végzettséget, de hát természetesen „elfogytak” a humán területek, mire én ötödik gyermeként sorra kerültem. Itt Gödöllőn a Petőfi Sándor Iskolában egy nagyszerű kémia tanárom volt a Benkő Margit néni, Benkő Tiborné. Margit nénit imádták, pedig dolgoztatott bennünket – fel kellett írni, hogy „fém, fénoxid, hidroxid, bázis – akkor nem fém, nem fénoxid, sav, sav plusz bázis” – és ezt le

kellett írni ötvénszer! Emellett viszont meg is mutatta az anyagokat, a kísérleteket – hogy oldódik fel a szénkénekben a rothadt retek szagú fehérfoszfor.

Gimnáziumba Mátyásföldre jártam, ott módom volt egy nagyszerű fizikushoz járni, Tisza Sándor későbbi lézerkutatóhoz. Mivel a humán szakok „elfogytak” így mentem később természettudományi karra, ahol öt év alatt kaptam egy kitüntetéses diplomát, és végül egy olyan professzorral kerültem munkakapcsolatba – Török Tiborral – aki, hogy úgy mondjam az atomspektroszkópia kémiai alkalmazásának a magyarországi meghonosítója volt. Tibor bácsi – ahogy én említem – olyan műszereket épített, amik óriási szolgálatot tettek az országnak még a háború után is. Azután nem is voltak hozzáférhetőek a „szép”világban,

amikor a nyugati műszereket és egyebeket is csak úgy lehetett használni, hogy esetleg a Leningrádi Optikai Művek egy-egy eszközét megkaptuk. Ott tanultam azt az alapelvet is, hogy „Gyurka, jegyezd meg: mindenben van minden. Az a kérdés, hogy ki tudjuk-e mutatni.”

-Melyik kutatása a legemlékezetesebb, amit itt Gödöllőn folytatott?

-Gödöllő az 1986-os csernobili katasztrófa idején egy visszakanyarodó ciklon által igen jelentős kiszóródásnak volt kitéve. Gémesi Zoltán fizikus jött hozzánk, hogy nézzük meg a Gödöllő és Isaszeg közötti kilenc-tíz tőegységből álló tőrendszer (a kilencvenes évek végén – szerk.) Na most a vizet lehet nézni, de a víz az egy pillanat felvétel, tehát az cserélődik ezekben a rendszerekben. Viszont a tavakban jelentős mértékű üledék keletkezett, ebből vettünk oszlopmintákat egy hidrológus kollégával, Nováki Bélával. Ezeket aztán feldaraboltuk öt centiméteres részekre, és mindegyiken csináltunk elemanalízist és radioanalízist. Nagyon érdekes eredmény jött ki: a csernobili eredetű cézium 137-es izotóp, aminek 30 év a felezési ideje, még akkor mindegyik tóban vidáman az iszap felső húsz-harminc centiméteres rétegében megvolt. Na most itt van az, amit mondok, hogy vigyázzunk, mert ez azért nem volt olyan aktivitás, ami tulajdonképpen veszélyes lett volna, legfeljebb akkor, ha inkorporálódik és helyettesíti a káliumot. Ez nem volt annyira közegészségügyi probléma, viszont a mélyebben, nyolcvan-kilencven centinél mért kisebb, váratlan csúcs a céziumban már inkább – később erre készültek revitalizációs javaslatok. Na most ebből a mérési eredményből arra következtettünk, hogy ez a cézium skála gyönyörűen kimutatja nekünk a legköri atomrobbantások betiltása és a csernobili

katasztrófa közötti időszakban az ülepedésnek egy időskáláját.

-Mit gondol, volt olyan, ami jobb volt 30 évvel ezelőtt az oktatásban?

-Harminc évvel ezelőtt, vagy még több, sokkal felkészültebbek voltak a gyerekek, és jobbak voltak a középiskolás tankönyvek, mint amivel ma jönnek hozzánk. Mikor én 64-ben beiratkoztam az ELTE-re, akkor volt egy mozgalom a kémia tanárok képzésében, hogy tegyük világosabbá a szerves kémia, és sokkal inkább érvényesítsük a kvantumkémiai, kvantumfizikai szemléletet az oktatásban. Azóta sajnos a gyerekek elől teljesen elvették az anyagismeretet, és azzal kezdik jóformán most hetedikbe, hogy a periódusos rendszer elmélete és az atompályák egymásra épülése. Közben még fizikából nem tanultak arról, hogy mi az az elektromos vonzás és taszítás.

Én időnként szakmai körökben mondom, hogy át kéne írni a tankönyveket, és a gyerekeket végre ráébreszteni arra az örömré, hogy felfedezzék az anyagot. Egyébként is a fiúk nagyon szeretnek robbantgatni!

-Milyen üzenete lenne a Professzor Úrnak hozzánk, gödöllői fiatalokhoz?

-Hát az egy kicsit talán nem a kémiáról szól, de ne üljenek föl a nagy hangú, mindenféle irányzatoknak. Legyenek józanak, gondolkozzanak, és ne menjenek olyan irányzatok után, ami zsákutcába vezet. Én azt hiszem, hogy azt mondtam a környezetnél is, hogy nem szabad sem elmenni valami probléma mellett, sem pedig vaklármát csinálni belőle. Ahogy Arany János írta: „Mindig marad - ha a fejére áll is - Önála valami vaskos, reális.”

KEDVES IDÁM!

különleges kertséta az előkertekben

—*—
2026.04.24. (péntek)

2100 Gödöllő, Grassalkovich-kastély
5852.hrsz.

GÖDÖLLŐI MAJÁLIS

—*—
2026.05.01. (péntek)

Gödöllői Majális 2026. május 1-jén az Alsóparkban. A Világfánál színpadi programok, koncertek, táncbemutató és egész napos vidámpark várja a családokat.

2100 Gödöllő, Alsópark